



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

3 de Coniura[n]tibus aduersus alios, quam reges.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Hac edicti Dei propositio perpetuo valitura lege sancimus, ut in quocumque loco maiestatis crimine, & maxime ubi contra Romanorum Imperatores vel reges, aliquid quod dictum tangat asseratur commissum, postea procedat per accusationem, inquisitionem, seu denuntiationem, summarie & de plano sine strepitu & figura iudicii, prout ei, qui iurisdictioni preest, videbitur expedire. Quae verba abunde explicavit eruditissimus ibi commentariis Bartolus. ¶ Personarum porro quae in hoc crimine consideranda est qualitas in reis, non ad executionem vel iudicium omnino poenae, sed ad infirmandam religionem iudicium pertinet. Hoc crimen, inquit Modestinus, famosum ad leg. Jul. maiest. a iudicibus, non in occasionem ob principalem maiestatis venerationem habendum est, sed in veritate rei iudicata. Nam & persona spectanda est, an potuit facere, & ante quid fecerit, & an cogitauerit, an sana mentis fuerit, nec lubricum, piana facile ad poenam trahendum est. Diximus in principio lib. 33. quomodo iudicia perpendenda sunt, habita ratione circumstantiarum criminum, personarum, temporis, loci, & similibus, & proinde hic non repetam, quae ad omnia pertinent criminum iudicia. Constat etiam omnes, cuiuscumque sint conditionis, accensari posse. ¶ Fori tamen distinctio aliquando monet questionem. Quare hic non inutiliter quaeritur si episcopus vel alia ecclesiastica persona crimen hoc commiserit maiestatis, & in principem vel contra regni utilitatem conspirauerit, num puniendus & qua poena. Quia in reprimum dubium facit, quod maiestatis crimen vix tunc dici potest: eo quod episcopi & clerici, non sint subiectionis temporalis principis, cum clerici, 25. & conf. Friderici statutus, qua corrigi a iud. clericus, de episcop. & cler. c. facit. tot. tit. de fo. comp. ap. Gregor. potissimum, c. si diligenti, eod. & tit. de cler. apud prop. episcop. in auct. neque reus maiestatis dici vere potest, qui subditus non est, v. scribit Cardinalis in c. vergentis, de heret. Et in ea est quoque sententia Arnald. Alberici in c. quoniam, de heret. in 6. in q. 11. verfic. foris fallit, pluribus rationibus motus, non tenet clericum crimine laesae maiestatis temporalis. Sed & hodie concilio Tridentino, in decreto de reformatione ecclesiastica, sessio 8. vel totius concilii sessione, 24. c. 5. notio grauiorum criminum episcoporum in quibus controuersia est depositionis aut degradationis, sed referuatur apostolica: vt obtinuerit eorum calumniis, quibus hifce temporibus maxime deprauatis impugnantur antiques, vel ab hereticis, vel ab his, qui ecclesiastica bona in patrimonialia propria conuerrere satagunt. Accidit etiam impissimos aliquid & indignissimos ad hanc apicem promoueri i fauore familiarum, quam vni auxilio freti quidam sanctuarii Dei, summo cum scandalo, & Christianae fidei iactura polluant. E. eptamque vineam Nabotho praedecessori cum sanguine, in voluptatis hortos conuertunt: vt Izabelis & Achabi opera alias factum, sub specie pietatis, 3. Reg. 18. & 21. Calumniantur saepe pessimi bonos, vt episcopatus, abbatis, & aliis sacerdotibus potantur. Sicut Eusebium Arrianus eam ob rem Athanasii exilio tolli procurauit, in epistola, in concilio. N. ceno post apolo. Athanasii inter eius opera. Et nota est calumnia in DDD. Ch. ystomum, Hilarium, B. ixiumque episcopum Turonensem, quam refert Gregorius Turonensis lib. 2. 2. bistor. Franc. c. 11. Neque vehementior est calumnia, ea quae regnandi cupiditate suscipitur, vt ait Liuius, lib. 10. dec. 4. ¶ Atque constat institutionem episcoporum ad solum summum pontificem pertinere, vt non immerito idem pro destitutione consilendus veniat, c. cum & plantare, de institutio. c. cum ex iniuncto, de heret. omnis quippe res per eandem causas dissoluitur, quibus oritur, c. 1. de reg. iur. apud Greg. l. militiam naturale eo. P. Quamquam aliquando soliti sint summi pontifices, causas episcoporum reorum ad concilia principalia episcoporum reuocare, c. 1. & fi. 3. q. 8. c. docerimus, 3. q. 9. Statutum & concilio Arelateni 3. c. 4. Caroli Magni ope & diligentia coacto, vt laici non eiciant episcopos a propriis ecclesiis, nec alios subrogare praesumant absque iudicio proprii episcopi: non enim cleus vincitur legibus secularium iudicium, c. bene quidem 96. dist. ca. ecclesia sancta Maria, de consti. Ioan. Faber, in l. cur. Etos populus, in ver. credo, de sum. iuris. C. Exstant & Caesareae constitutiones quibus episcopi, qui turbant ciuitatem, ab episcopis depositi referuntur, leg. quicumque residentibus sacerdotibus 14. & auct. si quis episcopus, de epif. & cler. C. si quis autem episcopus, de sancti. epif. coll. 9. Proinde in hoc crimine maiestatis quid statuendum sit, perdifficilis solutio: nisi dicamus monendum esse summum pontificem, vel cogendum esse concilium provinciale episcoporum, vt cognoscant de episcopi reatu. Nam propria auctoritate laicali in eos

manus iniicere, nisi fuga euitanda causa. no est iuri consonum. Atque eius facti poenituit Childebertum regem Galliae: is enim iusserat prehendi Egidium episcopum Remensem, vt maiestatis suspectum, sed increpatus ab aliis sacerdotibus, cur hominem rapi, & in custodiam retrudi praecipisset, permisit eum in vrbem suam redire, dirigens epistolas ad episcopos, vt die certa iudicio eius adessent, auctore Gregorio Turonensi, lib. 10. bistor. Franc. ca. 18. Sic P. atextatus episcopus Rothomagensis, falso maiestatis impetitus, concilio provinciali a Chilperico dimissus est, teste Aimonio: lib. 1. de gest. Franc. c. 27. Sed & ab hoc concilio provinciali adhuc referri potest notio ad summum pontificem, ca. 1. 3. q. 8. Nam & legitimus Ioannem Summ. Pont. contra concilium Lugdunense, quod praesidete S. Nicetia, deiectos a sede episcopatum Salonium, Ebrodum, & Sagitarium Vapingensium, episcopos vt reos maiestatis, restituisse in sedes pristinas, Aim. d. lib. 3. c. 28. ¶ Iure t pontificio episcopus & clericus, qui maiestatis in primo capite reus est, de gradu deicitur seu degradatur, exutus omni officio & beneficio c. si quis laicus 22. q. 5. monasterio ad poenitentiam perpetuam addicitur: degradationem hanc quidam interpretantur continere, vt tradatur postea reus puniendus curiae seculari, vide Ioan. Bernar. Diaz, in tract. crim. can. ca. 110. quod verum esse ex expressa iuris decisione, c. novimus, c. 27. de verb. sign. lib. 5. Decret. tit. 40. fatendum est, in primo capite legis Iuliae. De alia poena imponenda, iura non habeo quae statuunt, ¶ Tamen t exempla referam, primum ex concilio Tolitano 16. quod a 61. episcopis celebratum ann. Domini 693. sub Flavio Egicia rege Toleti. Sisberbertum Toletanum episcopum quod regem regno priuare & eum cum aliis conciliis interimere statuerit, fuisse honore, gradu, & beneficiis deturbatum, & perpetui exilii ergastulo damnatum: excepto si regia maiestati inde eximere eundem placuisset: eandemque tunc statutam in posterum eiusdem criminis reis, Diaz, ubi sup. facit, dist. c. si quis laicus 22. q. 5. c. vn. de pen. in extra. comm. poenam apparet. Legimus Praetextatum episcopum Rothomagensis, falso insimulatum maiestatis, odio Fredegondae reginae in exilium missum: a quo, detecta calumnia, fuit reuocatus, per Guntranum, Aim. d. lib. 3. de gest. Franc. c. 27. & 64. Verum durius actum iudicium B. unichildis alterius reginae. & Aridii episcopi Lugdunensis factionibus, in S. Desiderium episcopum Viennensem, qui ea de re fuit iussu Theoderici regis lapidatus, Idem, d. lib. c. 93. Polydorus Vergilius refert monachos Franciscanos octo, maiestatis laesae reos in Anglia extimo supplicio affectos, Poly. Ver. lib. 21. bistor. Ang. ¶ Ad t negoria, quae veniunt consideranda in crimine maiestatis, pertinent obseruationes eorum, quae concurrunt: num simplex criminis cogitatio, & quatenus in actum pertenerit, num per reum steterit quominus non sit executioni demandatum, ex quo capite agatur, & qual lege. Martianus Iuriscoconsultus l. 3. ad leg. Jul. maiest. in P. meminit. ex l. 12. Tabul. & Iulia maiestatis, reos fuisse postulatos, & ante ex lege Apuleia, vt Cicer. ait, dum de causa Norbani loquitur, 2. de Orat. quem maiestatis lege Apuleia postulatam defendit Antonius. Deinde vero fuit lex Cornelia maiestatis, cuius & meminit Cicero in Pisoné. Duumviri creabantur, & olim qui de causa perduellionis iudicarent, teste Liuius in iudicio Horatii, in 1. Quae ebat & praetor de quaestione maiestatis vt notat Alcon. Pedianus, in arg. ora. pro C. Cornelio. Ad caput t primum maiestatis Vlpianus refert, l. 2. ad leg. Jul. maiest. scienter falsum instrumentum conscribere, vel recitare in tabulis publicis: quia rei pub. commodis ita insidiari videtur. Et t ad perduellionis crimen quoque pertinere potest, & ad poenam l. Quisquis, si quis inuadat vel prodatur ciuitatem suam aut patriam, vt eam a potestate regia eximat: contra, si prodatur alia mere, Salyc. in l. fallaxiter, & ita ibi gl. intelligit, de abol. C. Tunc enim teneretur lege Iulia de vi publica. cu laici ciuitates quam Romana, rei pub. nomine non veniant, gloss. & Barr. in l. 1. ad leg. Iulia. maiest. in P. vide Ang. Aret. in §. publica, de pub. iud. nisi liberae sint, & superiorem non agnoscant. Quo calu perinde maiestatis crimen est, contra eas hostili animo attentatum, ac aduersus Republicam Romanam, gloss. & Cyn. in leg. fin. de praes. long. tempo. C.

De Coniurantibus aduersus alios, quam reges. Cap. 3.

1. Maiestatis poena contra coniurantes in sanguine coniunctos reos, & alios.
2. Coniuranti in Vicarij principis qua poena afficiatur.

- 3 *In duellionis crimen non committatur aduersus Cardinales, vel familiares Papae.*
 4 *Civem Romanum indemnatum occidens perduellionis crimine reus.*
 5 *Magistratum occidere quando maiestatis penam habet.*
 6 *Apparitores violantis qua sit maiestatis pena.*

ET si crimen \dagger laesae maiestatis expresse non habeat aliam in iure definitionem, quam si committatur ei ga sui iuris principem, & magistratus, qui lateri eius assident, *leg. quisquis, ad leg. Iul. maiest. C.* tamen hodie in Gallia, poena coniurantis in regem statuitur, & in eos, qui contra sanguine coniunctos regis, vocant principes, quive contra duces, comites, & marchiones coniurant. Ecce iudicatum fuisse in causa cuiusdam de $\text{\textcircled{C}}$ oris dicti Largiret, qui coniurauerat in ducem Sabaudiae, tunc subditum Imperatori, anno 1495. placito Senatus Sabaudiae memorat Ioan. Papius, *lib. 21. Resp. a. aref. tit. 2. aref. 1.* Quia & isti pars corporis principis videntur, vel reipublicae, vt & in eos committatur crimen hoc, *d. l. quisquis in prin.*

2 **E**t defendit \dagger & Bartholomaeus Brixienfis, *in reperto. in ver. maiest.* Ioan. Faber, *in §. 1. in proem. inst. per l. non dubito, de capti.* Odofredus, *in l. si. in 4. nota. de iure reipub. lib. 10. C.* & alii. quos colligit Nicolaus Boerius, *ira. de sedtio. §. 6. num. 6.* non solum aduersus reges, sed etiam aduersus dominum ciuitatis, scilicet liberae, cuius est, vt opinor, reipub. committi crimen laesae maiestatis: vel si libera non sit, idem in vicario principis, qui in ea auctoritatem gerit, dicendum a bitror. Verum, *h. i. ad leg. Iul. Mai. in P.* non vt poena leg. Quisquis, qua tenet liberos, plectatur reus, iuxta ea qua in domino ciuitatis non libera tractat Martinus de monte Lauduno tracta. de $\text{\textcircled{C}}$ isa. laesae maiestatis, in princip. & Ludouicus Bolognensis, *conf. 75.* Si tamen alicui iura regalia impartita sint ex priuilegio, vt ab eo non liceat appellari, & si aliquomodo superiorem non agnoscat, proculdubio opinor eadem, qua de perduellionatu in principem, & locum in hoc habere.

3 **C**rimen \dagger laesae maiestatis habere locum etiam aduersus insurgentes, vel delinquentes in episcopos, cardinales, clericos, vel religiosos, familiares Papae & Cardinalium, ait Ioannes de Ana, *conf. 75.* & Egidius Ballamera *conf. 15. in 1. quast.* Clerici iure canonico conspirantes vel iniurias texentes in episcopos vel alios clericos, e gradu deiciuntur, *c. si qui clerici c. clericus. q. 1. c. conuentionum. c. 50.* & focii participelq; consilii quoque omnibus officii & beneficii exuti, curiae seculari grauius puniendi traduntur, *c. grauem. de excess. prelati. c. vni. de pen. in extra. Comm. si incorrigibiles sint, non aliter, vt mitior apud iuris interpretes obtinuit sententia, l' reposit. & Archidiacon. in ca. clericus 3. que. 4. Pan. in c. si clerici, de iud. col. 14. Docto. in c. cum non ab homine, de iud. Alioquin enim in episcopum coniurans, exilio afficitur, *ca. hi qui 3. q. 4. Lege Hispanica, in l. Hisp. parti. 1. tit. 6. l. 60. duob. casib. clericus redditur curiae seculari, si contumelias afficiat episcopum, nec velit obedire ei, & si attentauerit illi u occidere. Inter perduelliones & ille erat, qui indemnatum occidisset, porfissimum quum Romanum: erat quippe lex horrendi carminis, qua peccata aliquem indemnatum vetaret, deo; umq; omnium iras peccata et aduersum eas ciuitates, qua non vindicassent in pollutos, vt explicat Henricus Glareanus, *in 1. libr. prime dec. Li. vii.* \dagger Et \dagger id colligi potest ex Lino, in 1. qui ait lege ea horrendi carminis, reum perduellionis actum fuisse Horatium, qui sortem suam interemisset lac imantem, & obuiam illi existentem redeuntia victoria Curiatorum. Sic enim ait, *Astrox visum id facinus patribus plebique, sed reccens meruissis factio obstrabat, tamen captus in tus ad regem: Rex ne ipse tam irrisus inoratuque ad vultus iudicii, aut secundum iudicium suspicium auctor esset consilio populi aduocato. diuimuros inquit, qui Horatio perduellionem iudicent secundum legem, factio: lex horrendi carminis erat, diuimuri per duellionem iudicent. Si a diuimuris prouocari, pronocatione curato: si auicent, caput obnubito, infelici arbori resti suspensio, verberato, vel intra pomerium, vel extra pomerium. De eiusdem Horatii accusatio loquens Dionysius Halicarnassensis, *lib. 3.* explicat quoque qualis esset illa lex. Quidam, inquit, non modicis auctoritatis viri ceperunt reum agere Horatium parricidii ca dis que domestica. li longa oratione proferebant leges, que nemini quemquam indemnatum occidere permittunt: reccensabantque exempla deorum in ciuitates, que multa sciuissent scelera.***

5 **M**agistratum \dagger occidere populi Romani, vel eum qui imperium potestatemque habebat, crimen maiestatis est graue, *l.*

prima, ad legem Iul. maiest. in P. atque pari poena ac in principem factum, puniri statuerunt Caesar: s, si a consiliis illorum sint, vel lateri illorum adhaerent, *leg. quisquis eod. C.* Et haec vera esse possunt quando iniuria, vel homicidium sit magistratum gerentium officium sibi commissum, tunc enim vel maxime consideranda persona, cuius gerit munus. *Iulianus, leg. 3. de offic. eius cui mand. est iuris d. lib. 1. P. tit. 21.* secus si non esset in executione officii.

\dagger Et \dagger sic annotauit Guido Papae, *quest. 557.* addens in Gallia inde praxim sumtam, qua verberantes apparitores, quos ipse vocat seruientes regios, cum officia seu munera sibi commissa exercent, capite puniuntur, aut manus eis amputantur, propter iniuriam illatam principi: in patria tamen Delphinali, pecunia mulctari, aut arbitrio iudicis puniri, *Idem inibi & Petrus Iacob. in tit. libelli, de constituta pecunia.* Ceterum, hic oportet aliunde, quam ex apparitorum scriptis, constare de iniuria. Neque in hac causa statuitur, vel creditur relationi seu testimonio apparitoris, sed veritas inspicienda & perscrutanda, vt mouit Gordianus, *l. ea quidem 7. de accusatio. C.* De qua si constet, vel si relationes sunt sobscriptae testimonio idoneorum testium, vindicta proculdubio sumenda: cum istis, qui mandata regia exequantur, & eius auctoritate quippiam agunt, videatur veluti viuae principis imagines. Et certum sit, eos quoque maiestatis esse eos, qui in status principum iniuriam inferunt, *vt inferius doceatur, in variis criminibus maiestatis.*

De Crimine Maiestatis contra Legatos reipublicae. Cap. 4.

- 1 *Legatos reipub. vel principis violasse, maiestatis crimen, & legi Iulia de vi publica.*
- 2 *Legati etiam hostium inuolabiles. Et bella ob eos violatos: & sancti legati num. 3. 4. & 5.*
- 4 *Legatus non debet minori maiestate vti, quam is qui eum mittit. Et 10.*
- 5 *Legatum violantis iniuria potestis & civilis poena.*
- 6 *Legati quando iuri inuolabiles.*
- 7 *Legationes liberae sine priuilegio legationis reipublicae causa. Et illa a quibus impetrabantur, sublata, restituta, & limitata, num. 8. & 9.*
- 10 *Legatus reipub. obliuisci debet propria negotia.*
- 11 *Legati unde dicti.*
- 12 *Legati municipiorum & ciuitatum qui. & cuius auctoritate fiant.*
- 13 *Legati quot, & quomodo decerni possunt a ciuitate.*
- 14 *Legatio alia gratuita, alia cum salario.*
- 15 *Legati qua negotia propria vel aliena praeter mandata gerere possint.*
- 16 *Legatus legationem ne deserat. Vicarium quando det.*
- 17 *Legatus designatus quibus possit vti excusationibus, ne legationem obeat.*
- 18 *Legationis municipalis alia species pro curia aliqua.*

Crimen \dagger maiestatis quoque visum est non immerito, legatos reipublicae, vel principis violasse: quia aduersus securitatem commissum populicam & principis, & potestatem habentem populis, *l. ad leg. Iul. maiest. P.* vel principis vicemque eorum referentem. Suffragatur huic legi lex Iulia de vi publica, qua tenetur qui legatos, oratores, comitesque eorum pulsauerit, vel iniuria affecerit, *Vlpian. l. lege Iulia 7. ad leg. Iul. de vi pub. lib. 48. P. tit. 6.* Inuultissimumque; & apud Graecos & Barbaros visum, legatos violasse, *Egeppus lib. 1. cap. 3. 1.* \dagger Ius \dagger quippe legationis, etiam inter hostes, diuino & humano praesidio vallatum est, *Cicer. in Verri, 3.* Sancti habitus, *l. sanctum. de ver. diuis. P.* nec nisi sanctis & consecratis caeremoniis legati olim designati, *Plin. lib. 21. c. 2. & lib. 25. ca. 9.* siue faciales essent, ad pacem componendam missi vt bellum indicerent. Et proinde iurisdictionem censetur, non violandorum legatorum, quando iurisdictione hac publica funguntur, *religio. ca. iij. genium. 1. d. s. m. l. l. sn. de legat. P. 1. obly. late in 1. & 2.* Erat & Francorum haec religio, de qua Gregorius Tuonenis sic scribit, *lib. 7. bist. Franc. c. 32.* Post haec inquit, missi Gundabaldus (qui debebat se solum Clotarii moriui) duos legatos ad regem Gunth: animum, nempe cum virgis consecratis, sextariau Francorum; scilicet ne continerentur ab eo, sed exposita legatione cum responsione reuerterentur.